

TÜRKİYE YENİ ÜRETİM VE KALKINMA MODELİ ARARKEN VAN

Osman S. AROLAT

Dünya Gazetesi

Genel Yayın Yönetmeni

Türkiye'nin yeni bir üretim ve kalkınma modeline ihtiyacı var. Bunun için iktidarın arayışları var. 1350 eylem planıyla 25 dönüşüm projesini hayata geçirme kararında. Yeni Hükümetin 2016 yılı eylem planı da üç ay, altı ay ve bir yılda yapılacakları ele alıyor.

Yeni Hükümetin önünde seçimsiz 4 yıl var. Bu dönemde son yıllarda yüzde 3'ler seviyesine düşen büyümenin ivmelendirilmesi için üretimi geliştirici, büyümeyi sürekli kılıcı bir kalkınma modeline ihtiyacımız olduğu için bu arayışlar gündeme geliyor.

Öncelikle bu modelin içermesi gereken bazı konulara değineceğim. Ardından Van ile ilgili düşüncelerimi dile getireceğim.

Kıt kaynakların düzenli kullanımını için israfın önlenmesi, dış kaynak sürekliliğini sağlanması:

Türkiye'de tasarruf gücünün yüzde 20'lerden yüzde 14'ler seviyesine düşmüş olması, her 4 puanlık tasarrufun 1 puanlık büyümeye kapı açan yatırım imkânı sağlıyor. Böylece iç tasarrufla yüzde 3-3.5 büyüme imkânına sahip oluyoruz. Bunun için bir yandan iç tasarrufu iyi kullanır, israfa yol açmayan alanlara yönelmemiz gerekir. Bir yandan da ağırlığı doğrudan yatırım alanında olmak üzere bizim büyümemize yüzde 5 ve üzerinde imkân verecek yabancı tasarrufu ülkemize çekebilmemiz gerekir.

Kurumların sağlıklı işlemesi ve güvenliği büyük önem taşır:

Yabancı tasarrufunu çekebilmek ancak işleyen kurumlar ve güvenli kurullarla, hukukun üstünlüğüyle mümkün olabilir. Bunun için sık sık kural değiştirilmemesi, özerk kurumların işleyişine müdahale edilmemesi gerekir. 2001 krizi sonrası sistemimiz içinde yer alan ve önemli fayda sağlayan özerk ve bağımsız kurumların faydasını

gördük, yaşadık. Dünyada krizler yaşanırken bundan en az zarar gören ülkeler arasında yer almamızı bu kurumlar sağladı. Bu kurumların hayata geçmesiyle güçlenen finans sektörümüz bu gelişmede önemli rolü oldu.

Hukukun üstünlüğü ve işlerliğinden taviz verilmemesi gerekir:

Son dönemde hukuk adamlarınca sık sık yaşanan olumsuzlukları dile getirilerek adalet sisteminin zaafa uğradığı belirtiliyor. O nedenle yeniden hukukun üstünlüğünü sağlayacak adımlar atılmalıdır. Geç gelen ve kuralsız işleyen adaletin sorunlara yol açtığı unutulmamalıdır.

Üretime destek veren sürekli gelişen eğitime ihtiyaç vardır:

Son dönemde ülkemizde birçok sektörde işe uygun kalifiye eleman eksikliğinden söz edilmektedir. Bir yanda düz lise bitirmiş “Ne iş olursa yaparım” diye iş arayan yüzbinlerce genç. Bir yanda aradıkları işlerine uygun kalifiye eleman bulamayan çeşitli sektörlerde üretimlerini sürdüren firmalar. Eğitim sistemimizin bölgelere göre üretim alanlarına uygun emeğini ortaya koyacak bireylerin yetiştirilmesi için eğitim sisteminde köklü değişime ihtiyaç vardır. Vakit kaybetmeden bu yönde adımlar atılmalıdır.

Büyüyen pastanın adaletli bölüşümü için vergi adaletine ihtiyaç vardır:

Üretimi artırıp pastanın büyümesi sağlanırken, eşitlikçi bir bölüşümün göz ardı edilmemesine ihtiyaç vardır. Bunun sağlanabilmesi için düşük gelirlileri koruyacak, yeni ve adaletli bir vergi yapısı gereklidir. Bu KOBİ’lerin tasarruf sağlayarak, yatırım yapabilmesi, üretim yapılarını geliştirmesi ve rekabetçi büyümeye imkân sağlayacak sonuç verir.

Türkiye ekonomisinde yeni üretim artışı beklenirken Van konusunda neler söylenebilir:

Son olarak Van açısından yeni dönemde doğan imkândan da söz etmeliyim. Bir yandan İran’a uygulanan ambargonun gevşetilmesi ve 1 Ocak 2015’te yürürlüğe giren gümrük tarifelerinde 265 indirim öngören Türkiye-İran tercihli ticaret anlaşması bölge ve Van için önemli imkânlar yaratabilir, ticaretin ve sosyal ilişkilerin gelişmesini hızla sağlayabilir.

Bunun için Doğu Anadolu İhracatçı Birlikleri’nin Tebriz ziyaretindeki 120 ikili görüşmede 50 ticari işbirliği kararı alınmış olması önemlidir.

Ama asıl önemli olan İran’la ticareti ve sosyal ilişkileri geliştirmek için atılması gereken adımlara ihtiyaç vardır.

Bunlardan biri uzun süredir işlerliğini kaybeden Kapıköy’de ticaretin geliştirilmesi ve Serbest Ticaret Bölgesinin ihyası olacaktır.

Demiryolunda nakliye işlemlerinin hızlanması da Van'a ve bölgeye yeni imkânlar yaratacaktır. Bunun yanı sıra bir dönem olduğu gibi İran'lıların Van'a turistik gezilerinin artırılması, düğünleri için Van'daki otellere gelmeleri de kente önemli ivme verecektir.

Bunun yanı sıra Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nin İran'da bir kardeş üniversite seçerek ortak projeler üretmesi ve öğrenci, öğretim üyesi ilişkisi içersine girmesi de Van'a yeni değerler katacaktır...